

Sisukord

Sisukord

2.

I Sissejuhatuses.

1. Perekonnaõiguse mõiste ja allikad. 4.
2. Perekonnaõiguse ajaloo. 5.

II Abikaasade vastastikused isiklikud

õigused ja kohustused abielus

1. Balti õiguses 9.
2. Saksa õiguses 11.
3. Rootsi ja Soome õiguses 14.
4. Tsiviilseadustiku ulatus 20.

III Mehe erioigused.

1. Balti õiguses. 24.

2. Saksa õiguses kehtivad mehe erioigused 27.
3. Isovõltsadustikus Eelkõne 28.

IV. Naise erioigused.

1. Naise erioigused baltioiguses 32.
2. Naise erioigused saksa õiguses 34.
3. Naise erioigused rootsi ja soome õiguses ja meie Iõ-u eelkõne 37.

Osundatud teoseid ja allikaid 40.

I. Sissejuhatuses

1. Perikonnaõiguse mõiste ja allikad.

1. Praeguseja ühiskondliku korra üheks põhilisemaks algrakuseks on perekond, alles tänapäeval üldiselt kehtiva ühiskondliku vormi ühtingimusi. Seetõttu on loomulik ja arusaadav, et perekonna institut liial korraldamist ja kaibet õigusharumistes. Kuna aga perekond oma loomult on süüsi üldõige looduslik institut, siis riigivõim tungib perekonnaõiguse valdkonda hoopis vähem kui muudesse õigusharudesse. Tähtseda närvõrd see on vajalik kehtiva ühiskondliku korra huvides.

Meie oma juriidilisel stuudiumil defineerisime perekonnaõigust objektüses mõttes kui juriidiliste normide kogumit, millestega

korraldatakse perekonnaliikmete isiklikke ja varaliseid suhteid. Sellest järeldades leiame, et perekonnaõigus sisaldab järgmisi kolme liiki suhteid: 1) abieluõigus s.o. normistatud, mis korraldavad abielulüüdust, abieluarest ja abikaasade isiklike ning varaliseid suhteid; 2) lasteõigus ja 3) eestkoste- ja hooldusõigus.

Üldteadust huvitab meid abieluõiguse see osa, mis käsitleb abikaasade vahelisi isiklikke suhteid. Seejärel meie muu osa juures pikemalt ei peatu.

2. Kehitavas õiguses perekonnaõiguse allikadena tulevad kasutaminele: Balti Eraseaduse (1385) I raamat, Abieluseadus (R.T. 1925, 138) ja Perekonnaseisu seadus (R.T. 1925, 191/192). Abikaasade isiklikud vahekorrad on leidnud normeringe 1385-e I raamatu teises peatükis.

2. Perekonnaõiguse ajaloost.

Enge järgneva õiguse baseerub eelmisele, on

välja sirgunud ulnenud olukordadest. See-
pärast juba õiguspolütiliselt on tähtis, et iga
õigusliku instituudi või selle teatava sek-
tori käsitlemisel, peame ka paratamatult tut-
vama tema ajaloolise arenguga.

Oma ajaloolisel arengul perekond on tei-
nud läbi suure ja põljaliku arengu. Abikaasade
vahelised suhted vanal ajal olid hoopis
eriilmelised kui tänapäeval. Vaadeldes roma-
mal rooma õigust, näeme, et perekond oli
polütiline organisatsioon, mis rajanes pere-
konnarisa autoritaarsele võimule nii isik-
likes kui ka vahelises suhtes! Perikonnapääks
oli mees, pater familias, kes omas täieliku üle-
võime naise üle. Samasugust subordinat-
siooni mehe ja naise vahelkordades õppi-
sime tundina ka vana germaanil ja

---

1. vt. Tsivüilõigus. Autoriseeritud konspekt. Mag. jur. E. Ilusa
laengu järgi koostanud A. Kammul. Teine, täien-
datud: Tartus, 1939. lk. 81 ja 92/.

staari rahvaste juures.² Alles rooma klassika-
lisest õigusest alates näeme ka eravõigusi-
kult perekonna kui poliitilise ühiku laju-
nemist ja muutumist rohkem kõlbeliseks
ühikuks. Mine pole enam täielik võimu-
alune, vaid juba rohkem iseseisvane. Tä-
nad germaanlased nimetasid mehe või-
mu naise üle „mundiumiks“ s. t. hool-
duseks, milline mõiste on säält üle kan-
danud ka meie Balti Eraseadusse³

Pärast Suurt Prantsuse revolutsiooni kui
maailm hakkas sammuma liberaalset
rada, hakkas maad võtma ka abika-
sade vaheliste suhete võrdsustamise ten-
dents.⁴ Liberaalsemat teed selles mõttes on
sammunud eriti Skandinaavia maad,
kes seadusandluses abikaasade õigused

2- ibid. lk. 92.

3- ibid. lk. 92.

4- ibid.

on rüüdnud võrdtasemele⁵ ka meie Tõ-e
eelnõus on püütud väga raskida B&S-e
iganevud hoolduse piirsküpi ja antud
koht mehe ja naise suhetes suurel mää-
ral võrdõigustele.

5-ot. Toimetarud: Blinde Plus, Vera Poska - Grünthal
õigusteadlased. Abieluseadused. Rootsi abieluseadus
11. juunist 1920. a. Soome abieluseadus 13. juunist 1929. a.
Eesti Akad. Naiste ühingu kirjastus Tartus, 1930.
lk. 3.

II Abikaasade vastastikused isiklikud õigused ja kohustused abielus.

1. Balti õiguses.

1. Abikaasade isiklike suhete käsitlemisel tuleb meil eraldada: 1) abikaasade vastastikused õigused ja kohustused, 2) mehe erioigused ja 3) naise erioigused. Selkõige asume selgitama mehe ja naise vastastikuseid isiklike vahetõid Balti eraõiguses.

2. 1385-e järel abikaasad on õigustatud teineteiselt nõudma abielulist truudust.⁶ Varemadel aegadel seda võib nõuda pääasjalikult abielusnes. Truudusemurdmist somptsioneeriti sellega, et abikaasa,

---

⁶ 1385, §7.

kelle truudust murdi või nõuda lahutust
või koguni lahkuda abikaasa juurest.
Mõnel pool võidi truudusemurdjale
koguni nõuda karistust kriminaalkoh-
tu korras. Endise Vene seadused nägid
ette, et truudusemurdjat võidi paigut-
tada kloostriisse? Kehtivas äiguses seda
sätit enam ei eksisteeri.

3. järgmisena leiame 1385. e §7. abikaasa-
sade kooselu nõude lepped, mida sõlmi-
takse selle vastu, loetakse kehtetuks. Hir-
sa erandina näivad kooselu lahutada
tegelikust elust tulenevad elulised ta-
rustused, mis ei väimalda kooselamist.
Näit. haigus jne. Abielupaari elukoha mää-
ramise äigus kuulub mehe erioiguste sfääri?

---

7. E. Ilus, Teivüloõigus, lk. 93.

8. 1385 §8.

4. Vastastikuiste õigustuste ja kohustuste
hulka tuleb lugeda ka abikaasade vastas-
tikust toetamise kohustust nüü materiaal-
selt kui ka moraalselt, mis tuleneb BGB-e
§ 9-dast. Süt järgneb küll, et perekonna
ülalpidamise kohustus s.t. alimentatsii-
ooni kohustus lasub mehe õlgadel, kuid
erandlikel juhtumitel, näit. kui mees on
haige või kannatab puudust, on see
samarõrdelt ka naise kohustuseks.

2. Saksa õiguses (BGB)

1. Saksa uus abieluseadus, mis pärineb aastast 1938. 6. juulist korraldab abielu sõlmimist ja selle lahutusega seoses olevaid küsimusi. Illis puutub aga abikaasade isiklikesse vahetorisse, siis süin on endiselt mõõduandvaks BGB-is normeevi-

tud vastavaid sätteid.⁹ Sellekohaselt need on väga suurel määral lähedased meie keh-
tivate õigusele. On ju Balti eraseadus ses
osas tunduvalt mõjustatud germaani õi-
gusest.

2. Süngi on aluliselt nõudeks abikaasa-
sade koosseis, mis sisuliselt põhineb kõlb-
luse nõudele, nende alles abiela põhi-
alimuses. Sellejuures tuleb üksikjuhtumel
arvestada eluvahetuste mitmekesi-
sust.¹⁰

Reeglipäraselt mõistetakse abielulist koos-
elu kui kohastest ihuses koduks ja sugu-
lises vahekorras, vastastikusena truudus-
eks ja kaasabiks. Seejuures seadus annab
mehele abustamisõiguse abiela käsimeisi

---

9 Dr. R. Bechert - Dr. J. Hiefels, Das neue Ehe recht für
Großdeutschland, 3. umgearbeitete und erweiterte
Auflage, Leipzig 1943, lk. 41.

10. ibid.

kena naisele jääb majapidamise õigus."

Kokkuleppel ei ole abikaasadel ülaltähendatud õigusi ega kohustusi muuta ega kätseada. Sellised kokkulepped on kehtetud.¹²

3. Kohustus abielulises kooselus langeb ära kui üks abikaasadest teise suhtes esib nende kohustuste vastu.¹³ Seejuures on tingimuseks, et teise süü leiaks põhjendamist, vastasel korral ei tohi katkestada kooselu. Samuti kui teine pool on teisele süü andeks andnud või süüdistusnõue on aegunud, ei ole pärast enam võimalik lahutus.¹⁴

---

11. ibid

12. ibid.

13. ibid.

14. ibid.

3 Rootsi ja Soome õiguses.

1. Skandinaavia riigid: Rootsi, Taani ja Norra moodustasid 1909. a. ühise komisjoni juristidest perekonnavõiguse reformimiseks. Selle komisjoni töö tulemusena ilmusid nimetatud riikides täiesti uued, s.o. mehe ja naise üheõigustuse põhimõttel baseeruvad abieluseadused. Rootsis ilmus see uus seadus 11. juunil 1920. a. ja Soome oma 13. juuni 1929. a. abieluseaduses on amaks võtnud Skandinaavia maade põhimõtted.¹⁵

Elmainitud abieluseadused on tõelikuks amistanud modernse abielu üheõigustuse ehk koordineatsiooni põhimõtte, mille alusel ei tunnustata üldset mehe üleväimuse printsiipi¹⁶, nagu see on val säälisud 1885. es

¹⁵ Toim. Blinde Hus, Vera Poska-Grüntal, op. cit. lk 3.

¹⁶ ibid jj.

ja Saasa 13913-5.

2. Soome ja rootsi seadused lähtuvad seisukohalt, mis eelistavad perekonnahuve isiklikele!¹⁷

Seejuures on paratamatult muidugi püüatud abikaasade isikuvabadust, kusjuures see õiguste püüamine abielupoole suhtes on täiesti võrdne. Nüüds abikaasade õigused ja kohustused, olenemata sellest, kas see on mees või naine, on ühetasolised. Seejärel mõlemate eelmainitud seadustikkude tekstis on tarvitatud igal pool ainult sõne „abikaasa“ (resp. abikaasad).¹⁸

3. Siinkohal vaatlame abikaasade õiguslike suhteid rootsi abieluseaduses.

§1 mainib: „Mees ja naine võlgnevad teineteisele truudust ja abi; nad peavad

^{17.} ibid lk 5

^{18.} ibid op. cit. lk 6.

+

ühiselt hooldatava perekonna heaolu eest.¹⁹
Näime konstateerida, vähemalt sätte esimeses osas, kokkulangemist vastavalt balti ja saksa eraõigusele. Süngi arv lähtunud abielu mõtte loomelikuks aluseks olevaist kõlbluse suhteist.

Edaspidiseid sätteid vaadeldes näeme, et mõlemad abikaasad on kohustatud, kumbki oma juu kohaselt perekonna ülespidamise kohustusi kandma.²⁰ Süngi juures nende kohustuste täitmisel ei ole kumbki s.t. ei mees ega naine varustatud mingi eriliste õiguste ega kohustustega. Eriljuhitud tuleb vaid ainult sellest, et üks pooltest antud juhtumil võib olla võimelisem teatud kohustuste täitmiseks, millest omakorda tuleb sel

¹⁹ *ibid.* op. cit. lk. 9.

²⁰ H. Toim. Ohnde Fluss, Nea Poska - Grünthal, op. cit.

„Reakti abielu seaduse“ osas § 2, j j.

sis. teise poole äigus seda sõuda. Kuid mitte mingil juhul ei ole sünn määravaks sooline kuuluvus.

Kui üks abikaasadeist perekonna ülalpidamiseks on kulutavad rohkem kui te selleks on kohustatud oma jõukohaselt (§ 2), siis võib tema, kui selleks ei ole sõlmitud vastupidist kokkulepet või see ei nähtu vastavast olukorrast, et see on sihilik alnud, teiselt abikaasalt tasu saada selle eest, mis küsimuses olevatest kuludest väikse osaks langeb.²¹

Ka lahuelamise korral kokkuleppimatusel tõttu, on nembki abikaasa § 2-es määratud alusel kohustatud aitama teist abikaasat ülal pidama; juhul, kui abielulise kooselu lõppemises on süüdi peitavalikult üks, ei ole

²¹ ap. cit. § 6.

teine abikaasa kohustatud teda toetama, kui seks ei ole kaaluvaid põhjusi.²²

§ 12-e järele ühe abikaasa toimingud, mis tehtud perekonna ülalpidamise või lastekasvatuse otstarbel on kohuslikud ka teisele abikaasale. Seejuures need toimingud peavad eeltingimuslikult olema, mis tavaliselt ülalnimetatud otstarbeks ette võetakse. Siin oletatakse, et õiguslik toiming on ette võetud sihiga ka teist abikaasat kohustada, kui alukorrast ei järelde vastupidelist. Kuigi abikaasa on alaealine võib ta sellele vaatamata õiguslikke toiminguid sooritada.

Kui selline toiming on aga ette võetud teovõimetu abikaasa poolt, siis see ei ole kohuslik teisele abielupoolele.

Eeltoodud § 12-e sätteid kirjasti tarvitades, võib teine abikaasa kohuslikult

---

²² ibid. § 7.

nõuda et need õigused tema abikaasalt ära võetaks. Õigused taastatakse kui alukorrad on vastavalt muutunud.²³

Üks abikaasadeist võib teist esindada selle eemaldumise või haiguse korral st. kui sellel pole ise võimalik ami asju korraldada ja ta pole ise endale voliniku määranud, asjaolud aga nõuavad kiiret ja kahjita edasi lükkamatut lahendamist.²⁴

4. Soome abieluseadus baseerudes skandinaavia rükkide abieluseadustele sisaldab täpselt samu põhimõtteid, nagu eelpool käsitletud Rootsi abieluseadus, erinevus vaid oma sõnastuselt ja osalt ka jaotuselt. Selle tõttu ei ole siinkohal mõtet tema üksikasjalisemaks arutlemiseks ja tsiteerimiseks.

²³ Vrdl. ibid. § 13.

²⁴ ibid. § 14.

4. Tsiviilseadustikuu eelnõu.

1. Ka meie Ts eelnõu on püüdnud kaotada B&S-e mundiumi põhimõtet, andes abikaasadele võrdseid õigusi. Sel viisil ta läheneb eelnevas peatükis käsitletud modernsetele abieluseadustele normeerides abikaasade isiklike kui ka varalise vahetordi.

2. Ts eelnõu järel abikaasade isiklikud vahetordid on normeeritud §§ 265-271. § 265. lausub: „Abielumisega ühendatakse mees ja naine abielulisse koosellu vastastikusel toetamiseks ja laste saamiseks ning kasvatamiseks. Abikaasad võlgnevad teineteisele truudust ning ühisele hääle üksmeelset kaastegevust. Vastupidised lepped ja tingimused on tühiised.“

Toodud sätte mõte on identne kõigi
elkäsitletud normistikutude vasta-
vate sätetega.

„Elõlmal abikaasal on ühine ot-
sustamisõigus kõigis perekondliku
kooselamise kohta käivais asjus, eri-
ti ka perekondliku elukoha ja kor-
teri määrämises. Lahkamisekute kor-
ral on mehe otsus mööduander. Kui
mehe otsus on oludega põhjenda-
matu, siis lahendab asja naise pal-
vel hoolikande kohus.“²⁵

Eltoodus märkame ühelt poolt me-
he ja naise õiguste võrdsustamise
põhimõtet, kuna lahkamisekute
puhul on jäädud peatumata endi-
sele seisukohale. Siin aga jääb
naisele mehe põhjendamatu otsuse

---

²⁵ vt. TS. § 266.

puhul lõplikku lahenduse saamiseks
apelleerida hooldekandekohitu poole.

3. Kumbki abikaasa, nagu Soome ja
rootsi vastavates sätetes, kohustab ka teist
abikaasat oma toimingutega, mida ha-
vilikult sõlmitakse perekondliku koos-
elamise igapäevases majapidamises
ning lastekasvatamises. Teise abikaasa
kohustamist eeldatakse, kui oludest
ei järelolu teisiti.²⁶

Sesugused toimingud ei ole teisele abi-
kaasale kohustavad, kui toimingu vas-
taspool teadis või esste hoolituse tõttu
ei teadnud, et toiming nimetatud
otstarbeks ei olnud tarvilik, või kui
abikaasad elavad lahus.²⁷

---

²⁶ vt. JS § 268

²⁷ ibid.

Kui üks abikaasa territoriaalsete õiguste oma teimingutega kohustada teist abikaasat või on võimete selle õiguse teostamises, siis võib temalt kohus teise abikaasa palvel selle õiguse võtta või seda püüda.²⁸

Üks abikaasa võib olla teise esindajaks samal põhjusel nagu seda nägime eespool rootsi õiguses.²⁹

TS-e § 271 põhjal rumbri abikaasa on kohustatud varaga ning tegevusega kaalus ja väljaspool igavärs oma võimeid mõida kaasa aitama abieluliste koostamise ülalpidamise saetamisel.

---

²⁸ TS. § 269.

²⁹ TS. § 270.

III Mehe eriõigused.

1. Balti õiguses.

1. Nagu meile juba eelpool selgus, on Balti Eraseaduses rõhutatult sehtiv mehe ülevõimne printsüüp nü abikaasade isiklikes kui varalises suhtes. Naine on peaaegu täielikult mehe hoolduse all. Seda näitab kujukalt alljärgnev mehe eriõiguste lähem vaatlus.

2. BES-e järgi on mees perekonnapea. Abikaasad peavad elama kooskõlaliselts, kusjuures antakse elistav tähendus mehe otsustele, eriti neis küsimustes, mida tingib abielu siht ning ühesanne, nagu

seega on näiteks lastekasvat³⁰ Mees on
õigustatud naiselt nõudma kuulekust
ja oma tahtele alistumist.³¹ Mehe õigus-
te sfääri kuulub elukohta määramise
õigus ja õigus nõuda, et naine järg-
neks kalle uude elukohta.³² Sellevast
järgneb, et mees on õigustatud seda
nõudma, kuid ta ei ole kohustatud
seda nõuet esitama, sest naine peab
oma mehele järgnema selle uude elu-
kohta ka ilma iga suguse erikaitse või
eri nõudeta. Vastasel korral kannab
naine ise kõik sellest tulenevad jä-
relused. Kui aga mees kuidagi-vü-
si taustab naise järgnemist temale
uude elukohta, siis on tema vastata

---

³⁰ B.E.S. § 197.

³¹ B.E.S. § 8 p. 1.

³² B.E.S. § 8 p. 2.

sellest tulevate tagajärgede suhtes .
Nii võib naine nõuda sel juhul abi-
elulakutust kui ka ülalpidamist me-
helt

Erandina sellest, mil naine ei saa
mehele järgeda on see, kui mees
rahistatakse ja ta ei ole kohusta-
tud mehele järgnema kui see on
kohulikult määratud asumisele³³

Lisaks eelmainitud on mees
õigustatud nõudma, et naine teot-
saks koduses majapidamises pere nõi-
sena ning toetaks meest haiguse ja
lõugvaevuse korral³⁴

---

³³ 1865. § 8. p. 2.

³⁴ 1865. § 8. p. 3.

2. Saksa õiguses kehtivad mehe
eriõigused.

1. Ka saksa õiguses on mees perekonnapää ja sellena on tal otsustav sõna elukohta ja korteri määramisel kui ka muis ühiselust tulevais küsimusis, kui võrdmed ei puudeta naise isiklike õigustusi.³⁵ Nii näiteks ei või abielumees anda oma abikaasa kirju, et tohi talle ette kirjutada rüetust ega soengut; samuti ei ole tal õigust kelata naisel suhtlemist oma sugulastega.

Naise isiklikesse asjusse võib mees tungida ainult juhtumil kui selle läbi oleksid kahjustatud abielu huvid.

Nü võib mees, näiteks, üles öelda naise
turistus lepinguid kui see kahjustab
kodust majapidamist. Tseäratis on
mehel õigus katkestada naise sellist
isiklikku teotsemist, mis on vastu-
käär abielu alamusele.³⁶

2. Naise ei ole kohustatud meest
kuulama kui selle otsus on ebasea-
duslik. Näiteks ei ole tema kohusta-
tud järgnema mehele uude elukohta,
kui see on ebakultuurne.³⁷

3. Isivõltsaadustikus. *Edinboro*

Rootsi ja Soome abieluseadustes, kui
ka teistes Skandinaavia maade vastu-

36

ibid.

37

ibid.

vates normistikeedes, on saagu juba
eelpool nägime, läbi viidud abikaasade
vahukordades täielik koordineerimise
siooni printsüüp, mistõttu sooline kuuluvus
ei anna minguid erilisi õigusi,
igatahes mehele mitte. Igal abikaasal
on tunnustatud oma vabadus ja
iseseisvus tema õiguste sfääris³⁸. Kui
võib üldse juttu olla erioõigustest, siis
on see ühe abikaasa erioõigus, mis
sõltub vastavalt olustikule hoopis
müüdist asjaoludest, kuid mille määr-
rajaks ei ole kunagi abikaasade
sooline kuuluvus.

2. Kui IS-s mõningais asjus po-
le aga süski mehe ja naise üheõi-
gustest nii täielikeelt läbi viidud,
vaid lastud ennast mõjendada

---

³⁸ vt. Olinde Ilus, Nona Postka - Günstal, op. cit. lk. 5.

elkäiva B & S-e sätetest

Nä elukoja ja korteri määramise
kõõsimuses lahkkumisekute korral on
jätud mōõduandvaks mehe otus.
Kui selle otus on põhjendamatu, siis
otsustab asja koolekandekohus³⁹. Ka
lastekasvatamise kõõsimustes kui vake-
mate arvamusel peaksid erisema,
on jätud mōõduandev ja otsustav
tähendus isa arvamusel.⁴⁰

Tõ-u § 271 l. 2. lausub: „Naise töö-
metab eeskätt kodust majapidam-
misest.“ Seeqi säte pärineb B & S-st
ja määrab teataval määral
mehe ja naise vahkorda koduses
majapidamises, kuigi ta ei ole

---

³⁹ Tõ. § 266 l. 2.

⁴⁰ Tõ. § 363 l. 2.

esitatus mitte sic resolutus, sa-
que varietates exaduslikudes.

IV Naise eriõigused

1. Naise eriõigused balti õiguses

1. Balti õiguseaduse § 5-da järel on naisel õigus mehe nimel ja seisusele. Kuna Kuna meil amariikluse tekkimise järel seisused kaotati, siis seega nüüsnime õigus on muutunud kehtetuks.

Naise eriõiguste hulka kuulub õigus saada mehelt ülalpidamist, vastavalt selle varamuslikele seisundile, aga sõltumata naise varamuslikest seisukorrast.⁴¹ Juhitumil

---

⁴¹ 1863 § 9. p1.

Kui mees ja naine elavad lahuses, naine võib alimene nõuda aisult süs, kui mees keeldub kaist enda juurde võtmast või lahusele üldiselt on tekkinud mehe süü läbi. Kui lahuseelamises on süüdi naine või ta keeldub põhjusetult oma mehe juures elama, süs kaotab ta oma elmaõiguse.

Abielunaisel on õigus saada mehelt kaitsset ja moraalselt toetust, iseäranis juriidilisis asjus arv mees kohustatud andma talle kaitsset ning esindama oma naise kohtus⁴².

2. Tähtsaimaks naise erioiguseks arv läbi aegade kandunud nn. võtmeõigus (Schlüsselgewalt). Beskirjad selle kohta on Balti Eriaseaduses fikseeritud § 56-das. See õigus on süü oma korda edasi kandunud ka meie

⁴² 1863 § 9. p. 2.

Tõu elnõusse. BõS-e on see õigus meidugi sisse tulnud koos' germaani õigusega. Selle, BõS-e §56-das, fikseeritud õiguse põhjal võib naine sõlmida selliseid juriidilisi toiminguid, mis vajalikud koduse majapidamise korraldamiseks, ja seda ilma mehe nõusolekuta. Selliselt sooritatud toimingud on mehele samavõrdsette kokustuslikud, nagu seda on tema nõusolekul toimunud juriidilised toimingud, mida naine on sõlmisnud hädasunnil või mehe ülesandel.

2. Naise erioõigused saksa õiguses.

1. Ka saksamaal abielu muudab tavaval määral naise isiklikke õiguslikke seisundit. Nagu varem selgus, ka BgB-i järel on mehel abielus perekonnapääl seisund. Kuid on

seadusega kindlustatud ka naise erilised õigused abielus.

Nagu meil kehtivas õiguses, ka siin võib naine õiguse mehe perekomanimemele, mille ette ta võib aga lisandada veel oma endise perekonanimi⁴³; mida meie PõS aga ette ei näe. Meil kasutatakse ka sellist moodust, nagu meidugi fakultatiivselt. Tõu seltsus on see aga lubatud juba seaduslikult. Abielusaine jagab mehega elukorteri ja tal on õigus mehe kodanondsele⁴⁴. Abielu ei takista naisel valitsemast oma vara.⁴⁵

2. Naine on õigustatud ja kohustatud juhtima abikaasade ühist

---

⁴³ Dr. R. Beechert. *Dr. f. Wiefels*, op. cit. lk. 43.

⁴⁴ op. cit. lk. 43.

⁴⁵ *ibid*

maja pidamist, kusjuures mehel on süüski
otsustamisõigus.⁴⁶ Saksa õigusest on
ühes tähelepanuväärivamaks näise
eriõiguseks, võtmeõigus" (Schlüsselgewalt),⁴⁷
mis on leidnud normeeringu BgB § 1357¹

"Võtmeõigus" sisaldab: 1) kõik toimingud,
mis naine koduse majapidamise kor-
raldamiseks ette võtab on kehtivad
nagu mehe nimel ettevõetud toi-
mingud; 2) võtmeõiguse ulatuse
määravad abielu reaalsed elutar-
vidused, mitte mehe varad ega sis-
setulekud, 3) mees võib naise võtmeõigust
pürata kui naine seda ebaseadus-
likult tarvitab, 4) lahuselamisel ei oma
naine võtmeõigust.

---

⁴⁶ ibid lk 44.

⁴⁷ ibid

3. Naisel on õigus nõuda mehelt ülalpidamist, ka siis kui ta ise varatu ei ole (139/13 § 13601.) Naine on õigustatud mehelt toetust ja ülalpidamist saama, vastavalt selle võimele ja seisundile.⁴⁸

3. Naise erioigusi rootsi ja soome õiguse ja meie IS-u eelsõus.

1. Sünkohal tuleb korduvalt toonitada mehe ja naise üheõiguslust abielus Soome ja rootsi õiguses, mistõttu nende õigustused ja kohustused abielus ei ole mingil viisil sõltuvad nende soolisest kuulusest.

Siinsama võib mainida, et abielumisel naine saab mehe perekon-

---

⁴⁸ ibid

naisime, kusjuures talle jääb ärgseks
ühendada ka oma endist perekon-
na nime uue perekonnanimiga.

Nü liame Rootsi abieluseadusest § 15:
„Abielusaine saab laulatuse kaudu
mehe perekonnanimi; kuid tema
võib oma nime ühendada mehe,
nimiga, kui ta sellest teatab vasta-
valt kuningaga poolt antud määrus-
tele.”

Soome abieluseaduse § 32, ¹ Naine saab
naitudes mehe perekonnanimi. Ta võib
süski, kui ta soovib ja sellest enne
laulatamist laulatajale teatab, tarvita-
da seda nime, mis tal oli enne nai-
tumist, ja oma mehe nime nõnda
ühendada, et tema nimi tuleb enne
mehe nime.”

2 TS § 267: „Mõlema abikaasa ühi-
seks perekonnanimiks on mehe pre-
konnanimi.”

"Mehisele perekonnanimela võib abi-
elu registreerimisel juurde lisada naise
senise perekonnanimela mõlema abi-
kaasa suhtes ja mõlema nõusole-
kul, kui sellega välditakse viimase
kadumise naise sugukomas."

§ 24. l. 2. võime võtta teataval mää-
ral kui naise erilist õigust (kui ka
kohustust): „Naine toimetal eeskätt
kodust majapidamist."

Grundatud teoseid ja allikaid.

1. Privatrecht des Gouvernements Liv-, Est- und Curland. Nach der Ausgabe von 1864 und der Fortsetzung von 1890 herausgegeben von H. von Broecker Verteidigers Rechtsanwalt. Jersjer (Lorpät). Commissions-Verlag von J. G. Krüger. 1902. (1385)
2. Tsiviilseadustiku 1936a. eelsoõu koostatud kohtuministri ümri kodifikatsiooniosakonna juures asuva tsiviilseadustiku komisjoni poolt.
3. Das neue Eherecht für großdeutsches Land von Dr. R. Bechert - Dr. J. Hiefels.
3 umgearbeitete und erweiterte Auflage
Leipzig 1943.
4. Abieluseadused. Rootsi abieluseadus 11. juunist 1920 a. Soome abieluseadus 13. juunist 1929 a. Toimetanud: Olinde Ilus, Vora Poska - Güntal õigusteadlased. Eesti

Skad. Naiste Ühingu kirjastus Tartu, 1930
5. Tsiviilõigus Autoriseeritud konspekt
Mag. juur õ. Heusa loengute järgi koosta-
nud A Rammsul. Teine, täiendatud trükk,
Tartus 1939.